Zkušenosti a náměty z průběhu výuky cizích jazyků na Katedře cizích jazyků Vysoké školy obchodní v Praze, o. p. s.

Ivana Mičínová, Simona Pecková

Katedra cizích jazyků Vysoké školy obchodní v Praze, o. p. s., zajišťuje výuku angličtiny, němčiny a dalších cizích jazyků pro všechny studijní programy realizované vysokou školou. Jde o programy Cestovní ruch, Služby letového provozu, Letový provoz a Řízení lidských zdrojů. Všechny čtyři programy mají povinný cizí jazyk v celkové dotaci 6 semestrů po 2 hodinách týdně, druhý cizí jazyk v dotaci 4 semestry a 2 hodiny týdně. Studenti Cestovního ruchu mají zkoušku z cizího jazyka jako součást státní závěrečné zkoušky. Výuka se zaměřuje na odborný jazyk se společným základem zaměřeným na angličtinu pro cestovní ruch a cestování. Ve třetím ročníku jde o cizí jazyk určený pro ekonomické účely.

Vyhlášení nouzového stavu způsobeného epidemií covid-19, následně uzavření vysokých škol a přechod z prezenční výuky na online výuku ukázal na příležitosti e-learningu, které jsme doposud využívali jen v omezené míře především pro studenty s individuálním studijním plánem.

Výhodou je, že studenti prvního a druhého ročníku, kteří studují anglický jazyk, mají oporu v učebnicích Petera Strutta *English for International Tourism* (Pearson, 2013) a detailních sylabech, které popisují plán výuky a způsoby hodnocení. Většina těchto studentů se se změnou výuky vyrovnala velmi dobře. Od úrovně B1+ jsou studenti již velmi samostatní, a proto dokázali plnit úkoly velmi úspěšně. Pro kontrolu plnění úkolů jsme využívali univerzitní informační systém (UIS), tzv. Odevzdávárny, které umožňují dávat studentům zpětnou vazbu a evidovat splněné úkoly. K ověření výsledků jsme využili průběžné e-testy, které se staly převažujícím způsobem kontroly studia. Tyto e-testy jsme museli nejprve vytvořit, a protože jsme s tímto nástrojem měli jen omezené zkušenosti, využili jsme nabídku kolegů z technické katedry, kteří natočili krátká videa a ta prováděla zájemce metodikou e-learningu doslova krok za krokem.

Tyto nástroje jsme využili především k procvičení odborné terminologie a nové slovní zásoby, gramaticko-lexikálních struktur a čtení s porozuměním. Mnoho úkolů vyžadovalo vlastní písemný projev a díky UIS bylo mnohem pohodlnější provádět kontrolu odevzdaných úkolů a podávat individuální zpětnou vazbu. Oproti běžné výuce, kdy na procvičování gramatiky a slovní zásoby nebo na nácvik psaní nezbývá tolik času, protože se zaměřujeme především na zlepšování plynulosti mluveného projevu a vhodnost výběru jazykových prostředků, bylo nyní možné sledovat jednotlivé studenty a jejich individuální nedostatky v psaném projevu.

K poslechovým úkolům využívali studenti učebnici, CD a autentické nahrávky z internetu.

Další skvělou pomocí bylo školení využívání nástrojů Microsoft 365 a především MS Teams. Ani s tímto nástrojem jsme předtím nepracovali a museli jsme zaškolení věnovat nemálo úsilí. Kvůli rozvrhu jsme pořádali večerní hromadné porady a individuální chaty, když jsme připravovali e-výukové nástroje. Dále jsme ho využili k hromadným a individuálním konzultacím se studenty – především třetích ročníků, kteří se připravovali na závěrečnou zkoušku a státní zkoušku z cizího jazyka. Technické problémy se nám postupně dařilo rychle vyřešit za kolegiální podpory a někdy jsme pomáhali i našim studentům, což nám zvýšilo sebevědomí. Bylo potěšující zjistit, že i přes věkový rozdíl, jsme stále schopni se velmi rychle učit nové věci.

Během tohoto období zůstaly některé nedořešené otázky. Závěrečné e-testy byly sice velmi efektivní, ale v běžné výuce bychom tento dálkový způsob nepreferovali, protože jsme nedokázali ověřit, zda testy vyplnili skutečně ti studenti, kteří měli prokázat, co se během semestru naučili. Pro závěrečné ústní zkoušky jsme proto využili prostředí MS Teams, kde videozáznam dokáže ztotožnit studenta se jménem a fotografií v UIS.

Na ochranu proti plagiátorství psaného projevu jsme využívali antiplagiátorské aplikace. Na škole byla již před krizí rozšířena praxe, že studenti museli vložit svoje seminární práce do www.odevzdej.cz, kde si vytvořili účet. Aplikace porovnává shodu s jinými studentskými pracemi a o výsledku vydá protokol, který zašle e-mailem. Studenti pak tento výsledek přikládali ke své práci. Tato aplikace však nezachytí shodu s internetovými zdroji, které nejsou řádně citované. Proto jsme posléze některé případy řešili i prostřednictvím aplikací Plagiarism Checker a Grammarly. Pro příště budeme u větších seminárních prací požadovat doklady z obou typů aplikací i proto, že se ukázalo, že někteří studenti nejsou natolik zodpovědní, aby se k podvodným praktikám neuchylovali, nebo nevědí, jak mají správně citovat zdroje, aby se těmto problémům se ctí vyhnuli.

Zpětnou vazbu od studentů jsme systematicky nezjišťovali, ale podle průběžných výsledků studia bylo dobře vidět, kdo má vytvořené studijní návyky a komu chybí prezenční výuka, která ho každou hodinou „postrkává“ ke kýženému cíli. Mnozí dávali najevo, že time management a seberegulace jsou „bolavá“ místa a oceňovali, že je včas nastavené podmínky k udělení zápočtů nakonec přinutily zpracovat úkoly a úspěšně složit závěrečné testy.

Celkový dojem z online výuky jednotlivých vyučujících byl pozitivní, protože jsme se naučili využívat mnohé nástroje, o kterých jsme sice věděli, ale nenašli dost důvodů, abychom je zapojili do výuky. Na druhou stranu byl náš pracovní den neohraničený bez pevných hranic oddělujících pracovní čas od soukromého. Kurzy

angličtiny byly náročné především tím, že mají stabilně vysoký počet studentů. Kurzy jiných jazyků mají méně studentů, ale zato se v nich setkávají různé jazykové úrovně a práce v nich vyžaduje více individuální přístup.

Období online výuky přineslo i zajímavé zkušenosti z týmové spolupráce a řízení práce katedry. Spontánně vytvořené týmy pracující na tvorbě četných e-testů, ochota sdílet zkušenosti, vzájemně si pomáhat a předávat zkušenosti s technickými nástroji, to všechno přispělo ke klidu na práci a jednotnému přístupu k výuce a komunikaci se studenty. Pokud by se situace měla někdy v budoucnu opakovat, zřejmě bychom některé kurzy vedli více prostřednictvím webových konferencí. V každém případě využijeme i v budoucnosti mnoho e-testů jako dodatečné materiály pro samostudium a doplnění učiva. V tomto směru můžeme mít pocit, že nás krize posílila v našem IT sebevědomí, stmelila tým a vybavila nás dovednostmi, které nám pomohou zkvalitnit výuku.

Jsme přesvědčeni, že s námi budou mnozí naši kolegové z jazykových pracovišť souhlasit, a těšíme se na jejich zkušenosti především z oblasti realizace výuky a testování.

Autorky

Mgr. Ivana Mičínová, Katedra cizích jazyků, Vysoká škola obchodní v Praze, o. p. s.,
e-mail: micinova@vso-praha.eu
Autorka se věnuje výuce obchodní angličtiny a angličtiny pro cestovní ruch, služby v letové dopravě a managementu na Vysoké škole obchodní v Praze. Navazuje na své zkušenosti z výuky akademické angličtiny a výzkum akademických dovedností. Účastní se význačných domácích i zahraničních konferencí zaměřených na lingvodidaktiku a pravidelně publikuje v domácích i zahraničních periodicích a publikacích. Věnuje se též spolupráci s jazykovými centry na vysokých školách jako členka výboru České a slovenské asociace jazykových center a členka redakční rady vědeckého časopisu CASALC Review. V poslední době se zaměřuje na adaptační procesy u studentů bakalářského studia, které souvisejí s přístupy k učení.

Mgr. Simona Pecková, MBA, Ph.D., Katedra cizích jazyků, Vysoká škola obchodní v Praze, o. p. s.,
e-mail: peckova@vso-praha.eu
V roce 2009 absolvovala magisterské studium učitelství angličtiny a francouzštiny na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 2015 obhájila disertační práci na téma „Fiktivní firma jako prostředek osvojování cizích jazyků" tamtéž. V letech 2011–2012 absolvovala postgraduální studium podnikového řízení na Vysoké škole ekonomické v Praze. Ve své výzkumné práci se zabývá efektivitou výukového procesu, strategiemi učení cizích jazyků, akademickou angličtinou aj. Je členkou redakční rady časopisu Language Learning in Higher Education.